

4.4

ONSDAGSSERIEN 13

Musikhuset kl. 19.00

Jukka-Pekka Saraste, dirigent

Franz Schubert: Symfoni nr 8 h-moll D.759
"Den ofullbordade"

25 min

I Allegro moderato
II Andante con moto

PAUS 20 min

Gustav Mahler: Symfoni nr 9 D-dur

75 min

I Andante comodo
II Im Tempo eines gemächlichen Ländlers -
Etwas täppisch und sehr derb
III Rondo-Burleske (Allegro assai – Sehr trotzig)
IV Adagio (Sehr langsam und noch zurückhaltend)

Paus ca kl. 19.35. Konserten slutar ca kl. 21.15.

Sänds direkt i YLE Radio 1 och på Internet. (yle.fi/rso).

FRANZ SCHUBERT (1797–1828): SYMFONI NR 8 H-MOLL

Franz Schuberts tvåsatsiga symfoni nr 8, även kallad *Den ofullbordade*, är daterad den 30.10.1822 i Wien, i den österrikiske kompositörens hemstad. Då ett verk förblir ofullbordat, beror det oftast på att döden avbrutit arbetet eller på att inspirationen börjat tryta, men i fallet Schubert duger dessa förklaringar inte. Kompositören hade ännu sex år kvar att leva efter dateringen av verket och inte var det något fel på hans kompositionsiver heller; därom vittnar bl.a. nionde symfonin som publicerades år 1828.

Då Schubert valdes till hedersmedlem i musikföreningen i Graz, noterade han denna skenbart obetydliga hedersbetygelse genom att sända de två färdiga satserna i åttonde symfonin till föreningens ledare Anselm Hüttenbrenner, i vars förvar partituret glömdes bort. Symfonin fick sitt uruppförande först år 1865, flera decennier efter kompositörens död. Veterligen komponerade Schubert aldrig några fler satser till symfonin eller åtminstone slutförde han dem inte. Det finns nämligen några takter till en tredje sats. Är symfonin ofullbordad eller lämnade Schubert den avsiktligt i denna tvåsatsiga form - den diskussionen tycks aldrig ta slut.

Kännetecknande för Schuberts tidiga romantiska musik är de yppiga harmonierna och utvidgandet av de klassiska formstrukturerna – så också i *Den ofullbordade*. Första satsen börjar med ett hotfullt stilla brum för cello och

kontrabas varefter följer en melodi för oboen och klarinett, som byggs på en jämn matta av ackompanjerande violiner. Den steg för steg tilltagande och avtagande musiken byggs upp som en dröm, där mardrömslik galenskap och sorgligt sköna drömmar alternerar.

Andra satsen börjar i klara tongångar med valthornens och fagottens gungande, som stråkarna deltar i. Borta är nu mardrömmarna, drömmen är lugn med undantag för vissa förbigående takter, som spelas med hela orkesterns fulla kraft och där stråkarna har en viktig roll då det gäller att öka intensiteten. Sluttakterna utmynnar i fullständig ro och tystnar i fjärran - och det finns inga tecken på att musiken skulle vara ofullbordad; det är nog så här som Schubert hade tänkt sig denna symfoni.

Paula Kahtola (sammandrag)

Verkpresentationen har sammantärlts i samarbete med Turun Yliopisto. Skribenten studerar musikvetenskap.

GUSTAV MAHLER (1860–1911): SYMFONI NR 9 D-DUR

Dödsnärheten har givit Mahlers nionde symfoni en viss ödesmättad betydelse. Han hade ändå inte tänkt att symfonin skulle utgöra ett symfoniskt testamente av något slag, utan han hann påbörja arbetet på sin tionde symfoni och vände sig i den mot annorlunda mera positiva stämningar.

Mahler indelade sin stora skapelse i fyra satser, vilkas ställning i helheten avviker från det traditionen. De yttersta satserna är omfattande långsamma satser som inramar två kortare, skarpare tecknade scherzoartade satser. Öppningssatsen är full av fräsch emotion, det som Berg kallat för "ovanlig hängivenhet till världen". Den börjar emellertid i trevande tongångar som om den sakta ville smaka på det första mildt drömska temat, vars kärna är ett suckande motiv som hänvisar till Beethovens pianosonat *Les Adieux*. I satsens andra centrala tema övergår musiken i mörkare d-moll och får ett mera smärtsamt uttryck.

I andra satsen kombineras tre olika danser. Satsen inleds med en jordnära lantlig dans, varefter följer en mera spänd valsparafra. I tydlig kontrast till dem finns mitt i satsen ett lyriskt betonat ländler-avsnitt. Den tredje satsen heter *Rondo-Burleske* och är den stilistiskt mest vågade satsen i symfonin och i hela Mahlers produktion. Den är spänt klingande och kontrapunktiskt stram musik, ett slags framåt rusande scherzo i jämn taktart.

Det avslutande adagiot domineras av en långlinjig sång för stråkar som stegras och blir passionerad. I den kan man uppleva känslor av både nostalgisk värme och tungt avsked. Som kontrasterande element finns melodilinjernas stilla dödsmusik som irrar omkring i en öde tonrymd.

Kimmo Korhonen (sammandrag)

JUKKA-PEKKA SARASTE

På hösten 2010 inledde Jukka-Pekka Saraste sin treårsperiod som chefsdirigent för WDR Sinfonieorchester Köln, dvs. rundradiobolaget Westdeutscher Rundfunks symfoniorkester. Sedan 2006 har han också varit musikchef för Oslo filharmoniker samt konstnärlig rådgivare för Finländska Kammarorkestern och konstnärlig ledare för Ekenäs sommarkonserter. Under åren 2008-11 arbetade Saraste även som konstnärlig rådgivare för Sinfonia Lahti och konstnärlig chef för Sibeliusfestivalen.

Saraste var chefsdirigent för Radions symfoniorkester 1987–2001. Under hans period företog orkestern ett flertal turnéer i Europa, gjorde två resor till Fjärran Östern och debuterade i Förenta Staterna. Saraste var förste gästdirigent för BBC:s symfoniorkester 2002–05 och musikchef för Toronto Symphony Orchestra 1994–2001. Han har även varit verksam som konstnärlig ledare för Scottish Chamber Orchestra.

Under de senaste åren har Saraste dirigerat bl.a. Chicago Symphony Orchestra, London Philharmonic Orchestra och La Scala-operans i Milano filharmoniker. Vid operafestivalen i Nyslott dirigerade Saraste Merikantos opera Juha åren 2002 och 2003.

Jukka-Pekka Saraste och RSO har spelat in på skiva bl.a. samtliga Sibelius symfonier (RCA och Finlandia), Mahlers 5:e symfoni och ett Stravinsky-album (Virgin Classics). Till skivinspelningarna hör därtill två operor: Merikantos

Juha (Ondine) och Madetojas Österbottningar (Finlandia). En komplett utgåva av Nielsens symfonier blev färdig år 2001 (Finlandia). Med Toronto Symphony Orchestra har Saraste spelat in skivor med musik av bl.a. Bartók, Dutilleux och Prokofjev.

RADIONS SYMFONIORKESTER

Radions symfoniorkester (RSO) är Rundradions orkester med uppgift att bidra till och främja den finländska musikkulturen. Sakari Oramo har varit orkesterns chefsdirigent sedan 2003. Hannu Lintu, som under spelåret 2011–12 är orkesterns förste gästdirigent, tillträder hösten 2013 som RSO:s nye chefsdirigent. RSO:s hedersdirigent är Jukka-Pekka Saraste. Han var chefsdirigent för RSO åren 1987–2001 och fortsätter sitt intensiva samarbete med orkestern.

Radioorkestern grundades år 1927. Den ursprungliga tiomanna ensemblen utvidgades på 1960-talet till en fulltalig symfoniorkester. RSO:s tidigare chefsdirigenter är Toivo Haapanen, Nils-Eric Fougstedt, Paavo Berglund, Okko Kamu, Leif Segerstam och Jukka-Pekka Saraste.

Den nya inhemska musiken utgör en viktig del av RSO:s repertoar. Varje år uruppför orkestern ett flertal verk som beställts av Rundradion. Till RSO:s uppgifter hör också att spela in all finländsk orkestermusik för Rundradions bandarkiv.

Med Sakari Oramo har RSO spelat in på skiva verk av bl.a. Bartók, Hakola, Saariaho, Respighi, Kaipainen och Kokkonen samt premiärinspelningen av Armas Launis' opera Aslak Hetta. Skivinspelningen (Ondine) av Nordgrens 3:e och 5:e symfoni fick det franska priset Académie Charles Cros. Inspelningen av Magnus Lindbergs klarinettkonsert fick BBC Music Magazines pris 2006. Skivan med Lindbergs och Sibelius' violinkonserter med Lisa Batiashvili som solist (Sony BMG) fick MIDEM Classical Awards 2008. Samma år valde New York Times en inspelning med orkesterverk av Lindberg till årets skiva.

RSO turnerar regelbundet på olika håll i världen och har gett över 300 konserter utomlands. Under säsongen 2011–2012 uppträder RSO bl.a. vid den prestigefulla Beethovenfestivalen i Bonn och i Concertgebouw i Amsterdam.

RSO:s radiokanal YLE Radio 1 radierar alla orkesterns konserter. I allmänhet sänds både de inhemska och utländska konserterna direkt. Konserterna kan också avlyssnas runt om i världen på RSO:s webbsidor (yle.fi/rso).